

Илимий жетекчиси: Чыманов Жеңишбек Арыпович – педагогика илимдеринин доктору, Ж.Баласагын атындагы КУУнун филологиялык билим берүүнүн технологиялары кафедрасынын профессору

Кулбачаев Данияр Кожоналиевичтин «Кыргыз тилин жогорку окуу жайларында экинчи тил катары окутууда студенттердин оозеки кебин өнүктүрүүнүн лингвистикалык негиздери» аттуу темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча, педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине карата расмий оппоненттин

ПИКИРИ

Изилдөө үчүн тандалып алынган теманын актуалдуулугу - кыргыз тилин башка улуттун өкүлдөрүнө окутуу-үйрөтүү иштери өткөн кылымдын 30-40-жылдары эле башталып, алгачкы окуу китептеринин авторлору катары окумуштуу И.А Батманов, В.Н.Шнейдман ж.б. саналган. СССРдин учурундагы 50-80-жылдарда кыргыз тилин орус тилдүү аудиторияда окутуу ишине анчалык көңүл бурулбастан экинчи планга сүрүлүп келген болсо, ал эми эгемендүүлүк жылдарынан баштап, бул маселе кайрадан жанданып, кыргыз тили мамлекеттик тил катары жашап келгенине эмдиги 2019-жылы 30 жыл толот. Бул мезгилдин аралыгында, кыргыз тилин экинчи тил катары мектептерде, жогорку окуу жайларында окутууга мамлекеттик деңгээлде маани берилип, окуу программалары, окуу китептери жана окуу-усулдук колдонмолор даярдалып, айрымдары өкмөт тарабынан атайын каржыланып басмадан чыгарылып келди.

“Кыргыз Республикасында 2014-2020-жылдары мамлекеттик тилди өнүктүрүүнүн жана тил саясатын өркүндөтүүнүн Улуттук программасында” *“кыргыз жана орус тилдерин окуп-үйрөнүү боюнча бар болгон окуу-усулдук базаны өркүндөтүү, ошондой эле, окуп жаткандардын кесиптик ишинин тармагына ылайык тил билүүнүн деңгээлдерин баалоонун эл аралык системасына негизделген жаңы окуу-дидактикалык материалдарды иштеп чыгуу”* (7-б.), *“кыргыз тилин эне тили катары, экинчи тили катары жана чет тили катары окутууга жаңы муундагы окуу-усулдук комплекстерин даярдоо жана басып чыгаруу”* (12-б.) милдеттери белгиленген.

Улуттук программанын алкагында “кыргызтестте” мамлекеттик тилди билүү деңгээлин аныктоо системасы тил билүүнү баалоонун эл аралык талаптарына ылайык төмөнкүдөй деңгээлдери көрсөтүлгөн. Алар:

А – элементардык билүү: А1 – жан багуу деңгээли, А2 – чекке чейинки деңгээл; В – канааттандыруу билүү: В1 – чектик деңгээл, В2 – чектик өркүндөтүлгөн деңгээл; С – эркин билүү: С1 – кесипкөй билүү деңгээли, С2 – мыкты билүү деңгээли.

Жогорудагы деңгээлдерге ылайык, кыргыз тилин окуп-үйрөнүп жаткандардын оозеки сүйлөшүү ыкмаларын өркүндөтүүгө карата максаттар коюлуп, мазмуну аныкталган. Демек, бул - кыргыз тилин экинчи тил катары окутуунун максат-милдеттери жана күтүлгөн натыйжасы белгиленген деңгээлдерге ылайыкташуу дегенди туюндурат. Атап айтсак, белгиленген деңгээлдердин баардыгы алгач оозеки сүйлөшүү ишмердүүлүгүн аныктоодон башталаары анык. Сүйлөшүүнүн чөйрөлөрү, кырдаалдары, тематикалары деңгээлдер боюнча так көрсөтүлгөн. Мындан улам, экинчи тилди окутуудагы негизги максат тил үйрөнүүчүлөрдүн ал тилде эркин оозеки сүйлөй алуусуна жетишүү экендиги өзүнөн өзү түшүнүктүү. Бул илимий иш жогорудагы документке ылайык кыргыз тилин окутууда тил үйрөнүүчүнүн оозеки кебин талапка ылайык окутуп-үйрөтүүнүн лингвистикалык негиздерин иштеп чыгууга арналгандыгы менен анын **актуалдуулугу** тастыкталып турат.

“Оозеки кепти окутуунун жалпы теориялык маселелери” аттуу иштин биринчи главасында (9-54-бб.) оозеки кептин изилдениши тарыхый-хронологиялык негизде талдоого алынып, оозеки кепти орус окумуштууларынан О.Б.Сиротинина, А.Б.Шапиро, Т.Г.Винокур, Б.Н.Головин, Е.А.Земская, А.Н.Васильева, М.В.Китайгородскаялар иликтөөгө алышкандыгы, түрк тилдеринен да диссертациялык деңгээлдеги азербайжан тилиндеги оозеки кеп боюнча Т.М.Агаеванын, татар тилинен В.С.Сафиуллинанын, өзбек тилиндеги оозеки кепке арналган Б.Уринбаевдин жана М.Турсункулатовдордун эмгектери саналып өткөн. Ошондой эле, Ата Мекендик окумуштууларыбыздан кыргыз тилинин оозеки кебин изилдөөдө Б.М.Юнусалиевдин кыргыз диалектологиясы менен лексикологиясына арналган илимий эмгектери менен бирге эле Т.К.Акматов, Э. Абдулдаев, Г.Бакинова, Ж.Мукамбаевдердин эмгектери аталган. 1967-жылы жарык көргөн А.Садабаевдин “Сөз маданиятын өстүрүү” аттуу эмгегиндеги “оозеки кеп менен жазуу кептин айырмачылыгы”, ошондой эле, Ж.Мамытов менен З.Кулумбаеванын “Азыркы кыргыз тили” (1971-ж.) аттуу китебиндеги “сүйлөшүү лексикасы” тууралуу түшүнүктөргө токтолгон. Т.Маразыковдун “Текст таануу жана анын айрым маселелери” аттуу эмгегиндеги “сүйлөшүү бул – ишмердүүлүк” деген идеясына карата бир катар ой-пикирлерин билдирген. Д.Кадыралиеванын “Шаардык кыргыздардын оозеки кебиндеги фонетикалык өзгөчөлүктөр” деген аталыштагы 2002-жылы корголгон

кандидаттык диссертациясындагы сүйлөшүүнүн кырдаал-жагдайы, табигыйлыгы, оозеки формада болуусу, сүйлөшүүнүн субъективдүүлүгү, угуучуга багытталгандыгы, сүйлөшүүнүн динамикалуулугу жана диалог түрүндө келүүсү сыяктуу түшүнүктөр чечмеленип, илимий ишке методологиялык негиз катары алынган.

Оозеки кептин өзгөчөлүктөрү катары Е.А.Земскаянын “шаардыктардын жана айылдыктардын оозеки кеби, турмуштук кеп жана адабий-сүйлөшүү кеби” деген бөлүштүрүүсү талдоого алынып, Л.Г.Барлас менен А.Н.Васильева сүйлөшүү кебин функционалдык стилдин бир түрү иретинде карагандыгы белгиленип, оозеки кеп менен сүйлөшүү стилинин мүнөздүү белгилери катары төмөнкүлөр келтирилген. Алар:

1. Сүйлөшүү стили өз алдынча тилдик системаны түзбөй, адабий тилдин функцияланышынын бир түрү болгондуктан, чектелген системаны түзсө, оозеки кеп – белгилүү коммуникативдик чөйрө-тараптардын тике пикир алышуу чөйрөсү менен бекемделген тилдин өзгөчө түрү катары өз алдынча тилдик системаны түзөөрү;

2. Сүйлөшүү стили оозеки кептин стилине кирсе, оозеки кепте сүйлөшүү стили гана эмес, башка функционалдык стилдин түрлөрү да катышаары;

3. Сүйлөшүү стили тематикалык жактан чектелсе, оозеки кеп тематикалык жактан чектелбестен, турмуштук тематикадан башка үй-бүлөдө расмий эмес мамиледеги адамдардын окуу, илим, маданият, спорт, саясат ж.б. жөнүндөгү сүйлөшүүлөрүн, жумуштагы достордун өз кесиптерине байланыштуу аңгемелешүүлөрүн тейлей турганы;

4. Сүйлөшүү стили жазуу же оозеки түрүндө, диалог же монолог түрүндө да жашай алаары, алсак, турмуштук каттар, күндөлүктөр, көркөм чыгармадагы жана публицистикалардагы каармандардын турмуштук сүйлөшүүлөрү жазуу формасында да болоору.

Оозеки кептин монологдук түрү сейрек кездешет. Мисалы: сүйлөөчүнүн угуучулар тарабынан сөзү бөлүндү болбой, кандайдыр бир окуя жөнүндө айтып берүүсү. Бирок муну кептин монологдук түрүнүн пайда болушу деп айтууга мүмкүн эмес. Оозеки кеп, негизинен, оозеки формада жана диалог түрүндө жүзөгө ашат. Сүйлөшүү кеби оозеки формага ээ болгону менен кеп ар дайым сүйлөшүү мүнөзүнө ээ эмес. Анткени бардык эле жазылмалар жазуу кебине тиешелүү эмес болгон сыяктуу оозеки сүйлөөнүн баары эле сүйлөшүү кебине тиешелүү боло бербейт. Мисалы: расмий кеп, т.а. лекция, доклад же сот процессиндеги айтылган сөздөр – өзүнүн формасы боюнча оозеки кеп, бирок айрым сүйлөшүү элементтерин камтыганына карабастан, сүйлөшүү кеби эмес. Демек, оозеки кеп –

баяндоонун ишке ашуусунун бир формасы. Ал эми сүйлөшүү кеби – бул тилдин функционалдык түрү. «Оозеки кеп» тууралуу дагы тагыраак айтсак, бул термин сүйлөөчү колдонууга мүмкүн болгон тилдик материал жөнүндө эч нерсени билдире албайт. Китептик кеп расмий мамиледеги лекция, доклад, радио берүү, теле көрсөтүүлөрдөгү жана топ алдында сүйлөө, сот жана окуу процессиндеги суроо-жооптор ж.б.у.с. түшүнүктөрдү туюнтат.

Оозеки кеп үй-бүлөлүк, күндөлүк турмуштук чөйрөдө, өндүрүштүк мамиледеги расмий эмес сүйлөшүүлөрдө колдонулат. Ошондуктан оозеки кеп өзүнүн табияты боюнча көбүнчө диалогдук мүнөзгө ээ. Диалогго кептик өнөктөштөр түздөн-түз катышат. Сүйлөшүү монологу – бир адамдын диалогдун структурасында узак убакыт сүйлөөсү. Бул учурда угуучулар сүйлөөчүнүн кебин бузуп, ага суроо берип, анын пикирине кошулуу же каршы чыгуусу мүмкүн. Ал эми колдонгон адабий тилдин (докладчынын, лектордун, митингдеги оратордун кеби) монологдук түрлөрүндө сүйлөөчүнүн кебин бөлүүгө болбойт (Е.А.Земская). Оозеки кепке полилог да мүнөздүү. Анда пикир алышууга экиден көп кептик өнөктөштөр катышат.

Жогорудагыдай бир катар илимий булактарга таянуу менен оозеки кепке мүнөздүү негизги белгилер катары төмөнкүлөр тастыкталган. Алар: *оозеки кептин даярдалбагандыгы; ар кыл кырдаал, шарт-жагдайы; жасалма эместиги, табигыйлыгы; субъективдүүлүгү; угуучуга же угуучуларга багытталгандыгы; көбүнчө диалог түрүндө келүүсү; даяр сөз айкашы, сүйлөмдөрдүн, сырдык сөздөрдүн жыш колдонулушу; жандуулугу, эмоционалдуу-экспрессивдүүлүгү; мимика, жест, ымдоо-жаңсоолордун эркин колдонулушу ж.б.*

Биринчи главада, ошондой эле, кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин кыргызча оозеки кебин өнүктүрүүдө өзгөчө көңүл буруп, маани бериле турган бул - оозеки маданияттуу сүйлөй билүү маселеси каралып, оозеки кеп милдеттүү түрдө нукура улуттук мүнөзгө ээ болгон маданияттуу сүйлөшө билүүнүн алкагында окутулушу жагдайы көрсөтүлгөн. Мисалга алсак, байыркы замандагы ата-бабалардан бери карай пайдаланылып, бүгүнкү күнгө чейин улуттук баалуулукту жана улуттук иденттүүлүктү сактап келген улуу-кичүүгө карата сый-урмат менен “сиз”, “сиздер”, “силер” деген сыяктуу маданияттуу сүйлөшө билүүгө таянуу. Тактап айтканда, кадимки эле күнүмдүк ал-акыбалды сурашып, учурашып, алик алышууда жылуу-жумшак саламдашуудан баштап, улуу-кичүүгө кандайча кайрылуу, өтүнүү шартындагы кыргыздын сылык-сыпаа оозеки сүйлөшө билүү менен жагымдуу карым-катнаш жасай билүү маданиятынын бир катар үлгүлөрү келтирилген.

“Оозеки кепти үйрөтүүнүн лингво-дидактикалык негиздери” деген аталыштагы диссертациянын экинчи главасында (55-121-бб.) бир катар илимий адабияттарга таянуу менен жогорку окуу жайларда кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда эске алына турган төмөнкүдөй дидактикалык шарт-жагдайларды белгилеген. Алар:

- экинчи тилди окутууда студенттердин ошол тилде оозеки сүйлөшө алышына артыкчылыктуу маани берилүүсү;
- экинчи тилди окутуунун мазмунун тилдин грамматикасы гана түзбөй, тилдеги бирдиктердин семантикасы менен коомдук – социалдык кызматтары түзүшү керектиги;
- тилди окутуу ар түрдүү кырдаалдарга негизделип, студенттер суроо-жооп, диалог аркылуу оозеки кеп ишмердүүлүктөрүн өнүктүрүп, толуктоо менен жаңы сөздөрдү өздөштүрүүлөрү;
- ролдук оюндарга, диспуттарга, жеке пикирин билдирүү аракеттерине маани берүү;
- оозеки сүйлөшүүнү жакшыртуу угуп түшүнүү, окуп түшүнүү жана жазуу иштери менен коштолуусу;
- окутуудагы башкы максат сүйлөшүүнү өнүктүрүүгө багытталып, андан соң гана каталар менен иштетүү;
- сабак процессинде студенттердин тартынбай, эркин сүйлөөсүнө шарт түзүлүп, сүйлөөдөгү кемчиликтердин оңдолуусу;
- сабактагы атайын түзүлгөн кырдаалдар, суроолор ж.б. студенттин турмушу жана келечекте ээ болуучу адистиги менен байланышта болуусу;
- окутуучу – студент, студент – студент менен пикир алышуусу кыргыз тилинде гана жүргүзүлүүсү ж.б.

Казак окумуштуусу М.А.Мукамбеткалиеванын компетенттүүлүк боюнча изилдөөлөрү студенттердин оозеки кыргызча кепин калыптандырууда дидактикалык негиз катары сунушталган. Сабакта жагымдуу жагдай түзүү менен сүйлөөнүн кызыктуу темасын, туура багытын тандап, оозеки сүйлөшүүнүн эмоционалдуулугун камсыз кылуу менен сүйлөшүүнүн чыныгы кырдаалын түзүү шартындагы оозеки сүйлөшүү процессинин этаптары көрсөтүлгөн. Алар:

1. Студентти оозеки сүйлөөгө даярдоо этабында студент үйрөнүп жаткан тилдин, кыргыз тилинин, кепте колдонулушун угуп, кабыл алып, ал кепти түшүнүп, кабыл алуусу төмөнкүдөй көндүмдөрдү калыптандыраары, мисалы:

– кыргыз тилиндеги тыбыштардын айтылышын, угулушун өздөштүрө баштап, сөздөрдүн маанилерин түшүнүп, ажырата алууга көнүгүү менен грамматикалык айрым өзгөчөлүктөрдү өздөштүрүүгө багыт алаары;

– кыргыз тилиндеги оозеки кепти, сүйлөшүүнү угуп жатыгуу менен айрым сөз, сүйлөмдөрдү айтууга, алардын маанисин түшүнүүгө көнүгүшөөрү;

– даяр сөз жана сүйлөмдүн үлгүлөрүн өз алдынча айтып, айрым жөнөкөй суроолорго жооп берүүгө даярдык көрүшөөрү;

– студенттер буга чейинки алган билимдерине, көндүмдөрүнө таянып, аларды колдонуу менен өз алдыларынча, белгилүү кырдаалдарда сүйлөшүүгө даяр болушаары көрсөтүлгөн.

2. Студентти өз алдынча сүйлөй алуу көндүмүнө ээ кылуу этабында студенттер төмөнкүдөй кептик иш-аракеттерди өз алдынча аткара алууга жетишишээри, мисалы,

– өз алдынча сүйлөм түзүп, суроо берип, өзү суроого жооп бере алаары;

– сүйлөө көндүмдөрүн анча татаал эмес түрдүү кырдаалдарда пайдаланып, өзү пикирин айта алаары;

– кыргыз тилиндеги ар кандай кырдаалдар боюнча маалыматтарды кабыл алып, түшүнө алаары жана кыргыз тилинде эркин сүйлөөгө жетишишээри белгиленген. Ошондой эле, оозеки сүйлөшүүнүн шарт-жагдайына расмий жана расмий эмес кырдаал, сүйлөшүүчүлөрдүн жаш курагы, жынысы, тигил же бул улутка тиешелүүлүгү, сүйлөшүү өтүп жаткан орун, мисалы, окууда, музейде, театрда, үйдө же көчөдө, сүйлөшүүчүлөрдүн маанайы, тааныш же бейтааныш экендиги ж.б. кошумчаланган.

Жогорку окуу жайларында кыргыз тилин окутууда студенттердин оозеки кебин өнүктүрүүнүн:

- инсанга багытталып окутулушу;
- компетенттүүлүккө негизделип окутулушу;
- окутуунун негизин коммуникативдүүлүктүн түзүшү;
- кырдаалдын негизинде окутулушу;
- интерактивдүү ыкмалар – жуп менен же топто иштөө;
- тегерек стол;
- дискуссия;
- ролдук оюндар ж.б. сунушталуу менен жогорку окуу жайларда кыргыз тилин окутуунун жалпы системасы иштелип чыккан.

Үчүнчү главада педагогикалык эксперименттин максат, милдеттерине ылайык анын жүрүшү жана жыйынтыктары таблица, чийме, схемалар аркылуу келтирилген.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык маанилүүлүгү оозеки кептин лингвистикада изилдениши терең талданып, жалпылаштырылгандыгы, алардын окутуу-үйрөтүүгө керектүүлөрү иргелип алынгандыгы, кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин оозеки сүйлөөсүн өркүндөтүүнүн лингводидактикалык негиздеринин иштелип чыккандыгы, экинчи тилди окутууга коюлуп жаткан азыркы талаптарды ишке ашыруунун педагогикалык шарттарынын иштелип чыгышы менен тастыкталат.

Диссертациялык иште кыргыз тилин экинчи тил катары окутуунун теориясы менен практикасынын өнүгүшү үчүн төмөнкүдөй жаңы илимий-методикалык жактан негизделген теориялык жыйынтыктар чыгарылган. Алар:

а) кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин оозеки кебин өнүктүрүүнүн мааниси, ролу илимий-теориялык жана практикалык жактан ачык-айкын аныкталган;

б) экинчи тилди окутууда оозеки кепти өркүндөтүүнүн методикалык шарттары окутууга коюлуп жаткан заманбап талаптарга ылайык чечмеленген;

в) кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин оозеки сүйлөөсүн өркүндөтүүнүн натыйжалуу формалары, ыкмалары, жолдору жана каражаттары сунуш кылынган.

3. Диссертациялык иште чыгарылган ар бир жыйынтыктын жана изденүүчүнүн корутундусунун негиздүүлүгү жана ишенимдүүлүгүнүн деңгээли.

1. Изденүүчү өзү чыгарган ар бир жыйынтык, корутундуну тиешелүү эмгектерге, өзүнүн практикалык тажрыйбасына, эксперименттик маалыматтарга таянуу менен далилдүү жана ишенимдүү чагылдырган.

2. Оозеки кепти өркүндөтүүнүн лингвистикалык негиздери кыргыз жана орус тил илиминдеги буга чейинки жана учурдагы изилдөөлөргө талдоо жүргүзүү менен иштелип чыккан.

3. Студенттердин кыргыз тилиндеги оозеки кебин өркүндөтүү иштери кеп маданиятына үйрөтүү менен биримдикте жүргүзүлүшү керектиги жеткиликтүү жана ынанымдуу түрдө тастыкталган.

4. Кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин оозеки кебин жакшыртуунун педагогикалык шарттары аныкталган.

5. Студенттердин кыргыз тилиндеги оозеки кебин калыптандырууну жакшыртуунун ыкмалары, жолдору, формалары жана каражаттары сунушталган.

Алынган жыйынтыктардын практикалык баалуулугу

Изилдөөдөн алынган жыйынтыктар, конкреттүү сунуштар кыргыз тилин экинчи тил катары окутуунун жаңы концепциясын иштеп чыгууга, окуу программалары менен окуу китептеринин жаңы муунун түзүүгө, кыргыз тили сабагын инсанга жана коммуникацияга багыттап окутууга карата конкреттүү материалдарды, практикалык сунуштарды бере алгандыгы менен аныкталат.

Кулбачаев Данияр Кожоналиевичтин диссертациясынын жыйынтыктары илимий-педагогикалык басылмаларда чагылдырылып, конференцияларда баяндамалар жасалып, сабактар өткөрүлгөн жана педагогикалык эксперименттерде текшерилген. Жалпы кортундуларда изилдөөнүн натыйжалуу жыйынтыктары чыгарылып, изилдөөгө алынган проблемалар боюнча айрым бир сунуштар киргизилген.

Диссертациянын негизги жоболору, жыйынтыктары жана натыйжалары 14 аталыштагы илимий макалада чагылдырылып, алардын экөө орус тилинде Россия Федерациясындагы илимий журналдарга, ал эми калган он эки макала Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясы талап кылган басылмаларда жарыяланган.

Автореферат диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максаттарына жана милдеттерине дал келет жана бири-бири менен бирдей түзүлгөн кыргыз, орус жана англис тилдериндеги резюмеси бар.

Кулбачаев Данияр Кожоналиевичтин диссертациялык иши жана анын жыйынтыктары илимий жаңылыгы жана практикалык мааниси боюнча кыргыз тилинин методика илиминде жогорку окуу жайларда кыргыз тилин окутууну өркүндөтүүгө кандайдыр бир деңгээлде салым кошот жана өз алдынча иштелип чыккан, толук бүткөрүлгөн илимий иш болуп эсептелинет.

Диссертациялык иште кездешкен айрым бир мүчүлүштүктөрдү айта кетүүнү зарыл деп эсептейбиз. Алар:

1. Изилдөөнүн объектиси менен изилдөөнүн предмети экөө орун алмашылып калган, мисалы, **изилдөө объектиси:** ЖОЖдордо кыргыз тилин экинчи тил катары окутуу процесси, ал эми **изилдөө предмети** ЖОЖдордо кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда студенттердин оозеки кебин өркүндөтүүнүн лингвистикалык негиздери. Изилдөө объектиси бул изилдөө предметине караганда кеңири түшүнүк катары изилдөө объектиден улам изилдөө предмети келип чыккандыктан, тескерисинче, окутуу процесси бул изилдөө предметине тиешелүү болуп саналат.

2. Иштин жалпы көлөмүн тактоо – көлөмү 146бетти түзгөндүктөн дагы 4-5 беттик материал кошулуусу, ошондой эле, иштин 63-бетиндеги

предметтик жана түйүндүү компетенттүүлүктөргө байланыштуу 4-сүрөттүн кайдан алынганын илимий булактары көрсөтүлүүсү зарыл

3. Иштин техникалык жагы өтө төмөнкү деңгээлде, тактап айтканда, иш мукабаланбай, жумушчу вариант тибинде сунушталып интервалдары, шрифттери өйдө-ылдый, ар кандай, таблицалар да жайылып кеткен ж.б. Адабияттардын тизмеси да толук эмес болгондуктан кайрадан каралып, такталып, иштеп чыгууну талап кылат.

4. Стилистикалык, грамматикалык, орфографиялык каталарды да четтетүү зарыл.

Ошентсе да, бул аталган мүчүлүштүктөр диссертациялык иштин жалпы деңгээлине өзүнүн таасирин тийгизе албайт деген ойдобуз.

Жыйынтыктап айтканда, Кулбачаев Данияр Кожоналиевичтин «Кыргыз тилин жогорку окуу жайларында экинчи тил катары окутууда студенттердин оозеки кебин өнүктүрүүнүн лингвистикалык негиздери» аттуу темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча диссертациялык иши жана анын авторефераты Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялоо комиссиясынын «Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү жобосунун» 10-пунктунун талаптарына ылайык иштелип чыккан эмгек болуп саналат. Изилдөөнүн автору Кулбачаев Данияр Кожоналиевич аталган адистик боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу деп эсептейбиз.

Расмий оппонент:

педагогика илимдеринин доктору, доцент

Мусаева В.И.

Расмий оппонент: Мусаева Венера Инятовна – педагогика илимдеринин доктору, доцент, И.Арабаев атындагы КМУнун педагогика факультетинин башталгыч мектепте кыргыз жана орус тилдерин окутуунун технологиясы кафедрасынын профессорунун милдетин аткаруучу

Педагогика илимдеринин доктору,
доцент В.И.Мусаеванын колун тастыктайм:
И.Арабаев атындагы КМУнун кадрлар
бөлүмүнүн башчысы

*Дата поступления
отзыва в ДС 13.12.2018
16.11.2018
№ акт ДС: Д/Олеурбаев Д.К.*

9

